

Nr 371.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående merkostnad för ordnande av övre Bernadotteska gravkoret i Riddarholmskyrkan, m. m.; given Stockholms slott den 12 mars 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen dels att till bestridande av merkostnad för ordnande av övre Bernadotteska gravkoret i Riddarholmskyrkan å tilläggsstat för år 1920 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å kronor 65,000, att — efter hörande av ej mindre vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien än även riksantikvarien — av Kungl. Maj:t för ändamålet disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med av vederbörande departementschef förordat förslag,

dels ock att den under Haga kungsgård lydande lägenheten Carlsborg må i befintligt skick från kungsgården avskiljas att för all framtid användas såsom begravningsplats för de icke regerande medlemmarna av Sveriges nuvarande konungahus ävensom att nämnda lägenhet Carlsborg må från och med den 1 juli 1920 ställas under Djurgårdsförvaltningens skötsel och vård och förvaltas i likhet med övriga under nämnda förvaltning förut stående områden samt att av Djurgårdskassans överskottsmedel må tillsvidare årligen från och med år 1921 till Haga slottskassa utbetalas ett belopp av 700 kronor såsom ersättning för mistad arrendekomst från lägenheten Carlsborg.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars
1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden: UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON,
SVENSSON,
HANSSON.

Föredragande departementschefen, statsrådet Thorsson anförde här-
efter:

I skrivelse den 7 februari 1920 har byggnadsstyrelsen gjort fram-
ställning om anvisande, utöver tidigare beviljat anslag, av ytterligare medel,
för ordnande av övre Bernadotteska gravkoret i Riddarholmskyrkan; och
har byggnadsstyrelsen med bifogande av ritningar därvid anført följande:

«Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom väckta proposition (nr 258) beviljade 1913 års riksdag ett anslag å 352,500 kronor till utförande av vissa reparationsarbeten i Riddarholmskyrkan i huvudsaklig överensstämmelse med av vederbörande departementschef förordat förslag. I berörda anslag ingingo dels ett belopp av 20,000 kronor för anskaffande av fyra sarkofager för konungarna Oscar I och Karl XV med gemåler dels ock 5,000 kronor för utförande i sammanhang med dessa sarkofagers uppställning av nödvändig ändring och dekorerings av nedre väggpartierna i Bernadotteska gravkoret. För att bereda plats i det fullsatta nedre gravkoret hade i det förslag till restaurering av Riddarholmskyrkan, som låg till grund för den nådiga propositionen, avsetts att till det övre Bernadotteska gravkoret skulle uppflyttas stoftet av de konungar och drottningar, som en gång blivit gravsatta i det nedre koret, men förslaget syntes föredragande departementschefen icke då böra upptagas till avgörande utan borde frågan om slutlig placering av såväl dessa som vissa andra äldre kungl. kistor samt framtida konungagravar bliva föremål för Eders Kungl. Maj:ts framtida prövning.

Ett flertal utredningar och försök har gjorts för utrönande av lämpligaste sättet för lösandet av spörsmålet rörande det slutliga ordnandet av Bernadotteska gravkoret. Genom uppflyttande till det övre koret av några kistor och dessas uppställande i sarkofager skulle, såsom ovan antytts, en högst nödvändig plats vinnas i det undre koret. De tre kistorna, rymmande stoftet av de sedan år 1913 avlidna kungliga personerna, hava på ett föga värdigt sätt måst placeras mellan eller ovan förutvarande kistor. Av de fyra platser, som beräknats bliva lediga genom den uppflyttning till övre koret, som av departementschefen föreslagits, äro alltså redan tre upptagna.

Såsom ovan nämnts förelåg vid avlåtande av berörda proposition ett inom dåvarande överintendentensämbetet utarbetat förslag, avseende uppställande i övre delen av Bernadotteska gravkoret av fyra par fristående sarkofager, rymmande kistor tillhörande konungar och drottningar av den regerande ätten. Då detta förslag åskådliggjorts å platsen genom modeller har emellertid visat sig, att plats såsom önskvärt vore, icke på detta sätt kunde beredas för stoftet av konung Karl XIV Johans gemål, vilket ju rimligtvis borde ske i samband med uppflyttningen av de nyssnämnda konungarna med gemåler.

Härtill kommer att genom en dylik anordning med åtta, eventuellt nio, sarkofager, uppställda på golvet, koret finge ett föga tilltalande ut-

seende. Vid besök i kyrkan har Hans Maj:t Konungen förklarat sig icke kunna godkänna en dylik lösning med mindre plats bereddes jämväl för sarkofag till drottning Desiderias kista.

På grund av svårigheten att på ett tilltalande sätt ordna Bernadotteska gravkoret med däri uppställda, fristående sarkofager samt önskvärdheten av att kunna bereda plats för åtminstone ytterligare fyra sarkofager utöver de av departementschefen på sin tid föreslagna, har byggnadsstyrelsen sökt vinna en annan lösning av frågan.

Av tjänstgörande arkitekten hos styrelsen, hovintendenten G. Lindgren har därför uppgjorts ett förslag, enligt vilket, genom förenkling av själva sarkofagerna och genom att inbygga dessa i gravkorets väggar, för samma kostnad som den i berörda nådiga proposition ifrågasatta anordningen numera beräknas betinga, skulle kunna vinnas en lösning, som enligt byggnadsstyrelsens förmenande ur såväl praktisk som estetisk synpunkt avgjort vore att föredraga framför den tidigare tilltänkta anordningen. Enligt det nya förslaget, som framkommit efter modellförsök å platsen, och som åskådliggöres å två här bifogade ritningar, betecknade alternativ B, skulle för de jordiska kvarlevorna av konungarna Oscar I och Karl XV med gemåler beredas plats i nischgravar. De i förslaget avsedda arbetena framgå av bifogade kostnadsberäkning, bilaga B.

Genom sistnämnda förslag vunnas jämväl den fördelen, att med jämförelsevis föga dyrbara åtgärder (bifogade ritningar, betecknade alternativ C) plats kunde beredas för uppställande av konung Oscar II:s och drottning Sofias kistor samt slutligen för ytterligare två kistor. Härmed vore all plats i det Bernadotteska koret upptagen och vore alltså nödvändigt att annorstädes bereddes gravplats åt det Kungl. husets icke regerande medlemmar.

Nu ifrågavarande lösning har vunnit Hans Maj:t Konungens personliga gillande.

De av riksdagen beviljade medlen 25,000 kronor avsågo anskaffande av fyra sarkofager att uppställas två vid vardera av korets långsidor och avsedda för konungarna Oscar I och Karl XV med gemåler. Byggnadsstyrelsen har nu infordrat anbud och uppgjort en beräkning av de nuvarande kostnaderna för samma anordningar — för vilka de tidigare kostnaderna beräknats år 1909 — och torde dessa komma att ställa sig sålunda:

Fyra sarkofager enligt anbud jämte inskription, fundamentsförstärkning och ändring av golvet	Kronor 47,840:—
Ändring av väggpanelen och dess beklädande med polerad sten	« 22,290:—
Härtill komme för ställningar, transporter, oförutsedda utgifter, ritningar	« 19,870:—
	<hr/>
	Summa Kronor 90,000:—

Den avsevärda kostnadsökningen motsvarar ungefär de senare årens prisstegring, 260 %.

Ett realiserande av det förslag, vartill medel anvisats, skulle alltså numera kräva ett tilläggsanslag å 65,000 kronor.

På grund av vad ovan anförts får byggnadsstyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes *dels* i nåder gilla det nu framlagda förslaget till förevarande frågas lösning enligt alternativet C, *dels ock* för realiserande av förslaget i vad det rör uppflyttandet av Oscar I:s och Karl XV:s samt deras gemålens kistor, till innevarande års riksdag avlåta nådig proposition om anvisande, utöver de av 1913 års riksdag beviljade 25,000 kronor, av ett anslag å 65,000 kronor.

Under erinran att frågan om restaurering av konung Karl XII:s sarkofag vunnit sin lösning, får byggnadsstyrelsen slutligen underdånigst meddela, att styrelsen har för avsikt att framdeles till Eders Kungl. Maj:t inkomma med yttrande rörande anskaffande av sarkofag åt konung Gustav III och densamma placering ävensom rörande uppställning av konungarna Karl X:s och Karl XI:s kistor samt postament för drottning Maria Eleonoras kista, för vilka ändamål beräknade kostnader ingå i ovanberörda av 1913 års riksdag anvisade anslaget för Ridderholmskyrkans restaurering.»

Den i byggnadsstyrelsens skrivelse omförmälda kostnadsberäkning *Kostnadsberäkning.* över de av styrelsen nu föreslagna anordningar i Bernadotteska gravkoret var av följande lydelse:

»Utvändiga arbeten.

Utbotning av betong för nytt murverk	600:—	
Gamla granitsockeln utflyttas och kompletteras	550:—	
Bilning av förtagningar för nytt murverk	400:—	
Nytt tegelmurverk	2,400:—	
Tillägg för särskilt beställt tegel	3,000:—	
Fogstrykning	650:—	
Avtäckning med kopparplåt på nya murverket	800:—	
Omläggning av asfaltbeläggning jämte underlag	700:—	
Ställningar, inhägnader och rengöringar	600:—	9,700:—

Invändiga arbeten.

Nuvarande puts å valvkappor och väggytor nedknackas och tegelytorna renborstas	400:—	
Västra innerväggen tillmuras i vidliggande gravkor, det nya murverket putsas.....	1,100:—	
Nischer anordnas i gamla murverket, incl. inläggning av balkar och valvslagning	2,000:—	
Fyra inmurade stentavlor flyttas högre upp å väggarna	500:—	
Fundament för stenbeklådningen (nedre sarkofagerna) uppmuras å nedre gravkorets valv.....	700:—	
Omläggning och delvis ändring av korgolvets kalkstensfris, jämte komplettering av golvet	650:—	
Åtta anfangsstenar av sandsten för valvstrålarna, incl. inmurning	7,000:—	
Valvkappor och väggytor slammas med kalkbruk, varvid valvstrålarna skyddas	1,150:—	
Elektriska belysningsledningar inläggas i rör	1,550:—	
Smidesarmatur vid anfangsstenarna	1,800:—	
Skyddsintäckningar å golvet och för sarkofagerna	900:—	
Målningsarbeten	4,650:—	
Ställningar, redskap och rengöringar	2,500:—	24,900:—
Nya vägbeklådningar och omfattningar av polerad kalksten	35,000:—	
Inmurning av d:o d:o	3,000:—	38,000:—
Oförutsedda utgifter		8,400:—
Ritningar, arbetsledning och kontroll.....		9,000:—
		<u>Kronor 90,000:—</u>

Riksmarskalksämbe-
tets uttalande
4/3 1920.

Sedan jag den 2 innevarande mars månad anmodat riksmarskalks-
ämbetet att i detta ärende skyndsamt avgiva yttrande, har riksmarskalks-
ämbetet i skrivelse den 4 samma månad i ämnet anfört följande:

»Sedan ett flertal utredningar och försök gjorts rörande det lämpligaste lösandet av spörsmålet om ett slutligt ordnande av Bernadotteska gravkoret, därvid dels svårighet yppats, att på ett tilltalande sätt ordna koret med däri uppställda, fristående sarkofager och dels hänsyn måst tagas till önskvärheten av att kunna bereda plats för åtminstone ytterligare fyra sarkofager utöver de fyra ovannämnda, har Byggnadsstyrelsen nu framlagt ett förslag, enligt vilket, genom förenkling av själva sarkofagerna och genom att inbygga dessa i gravkorets väggar, såsom å styrelsens skrivelse åtföljande ritningar, Alt. B, närmare angivits, platser i nischgravar kunde beredas för här ovan omnämnda fyra kungl. kistor. Med jämförelsevis föga dyrbara åtgärder skulle, såsom av uppgjorda ritningar, Alt. C, framginge, platser kunna beredas för uppställande jämväl av konung Oscar II:s och drottning Sophias kistor samt slutligen för ytterligare två kistor.

Då Eders Majestät täcktes på riksmarskalkens underdåniga föredragning i nåder godkänna det enligt förberörda ritningar, Alt. C, uppgjorda förslaget till ordnande av övre Bernadotteska gravkoret och riksmarskalksämbetet för sin del icke funnit något att erinra mot de av Byggnadsstyrelsen på grund av de allmänna prisstegringarna beräknade merkostnaderna för de förut beslutade arbetenas utförande, får riksmarskalksämbetet, som tillåter sig att här i underdånighet framhålla, huru synnerligen önskvärt det ur flera synpunkter vore, att medel bereddes, att nu i ett sammanhang ordna Bernadotteska gravkoret fullständigt i överensstämmelse med ritningarna Alt. C, d. v. s. med åtta gravplatser, likväl, under förutsättning att detta för närvarande icke låter sig göra, i underdånighet för sin del biträda byggnadsstyrelsens förevarande underdåniga framställning.»

Sedermera har riksmarskalksämbetet i skrivelse den 9 innevarande mars gjort framställning om vidtagande av anordningar för beredande av lämpliga begravningsplatser för de icke regerande medlemmarna av konungahuset samt därvid anfört följande:

*Riksmarskalksäm-
betets
skrivelse 9, 3
1920.*

»Uti underdånigt utlåtande den 7 april 1913 i då föreliggande fråga angående utförande av vissa reparationsarbeten inom Riddarholmskyrkan anförde riksmarskalksämbetet, bland annat, beträffande i ärendet framställda olika förslag att inom Riddarholmskyrkan bereda ökat utrymme för bortgångna medlemmar av konungahuset, att ämbetet av angivna skäl ansåge de två förslag, som innebure antingen anordnandet av en krypta under kyrkans kor eller utvidgning av Bernadotteska gravkoret, mindre lämpliga. Ämbetet hyste även vissa betänkligheter beträffande ifrågasatt tillbyggande av ett betydliga kostnader krävande nytt gravkor vid kyrkans norra sida; frågan om uppförandet av ett sådant kor behövde enligt ämbetets förmenande icke nödvändigt lösas i samband med frågan om restaurering av själva kyrkan.

Då därjämte, enligt vad riksmarskalksämbetet hade sig bekant, en önskan syntes förefinnas, att på lämplig plats utom huvudstaden anordna en begravningsplats eller mausoleum för beredande av erforderligt gravutrymme för medlemmar av konungahuset, ansåg riksmarskalksämbetet förslaget om tillbyggande av ett nytt kor vid Riddarholmskyrkan icke för det dåvarande böra tagas under omprövning.

Det syntes riksmarskalksämbetet lämpligast och mest tilltalande såväl ur estetiska som praktiska synpunkter, att Riddarholmskyrkan för framtiden komme att användas allenast såsom gravkyrka för svenska konungar och drottningar, med själva begravningsceremonien förlagd till annan plats.

Uti sitt anförande till statsrådsprotokollet i förevarande fråga den 18 april 1913 anförde dåvarande chefen för finansdepartementet beträffande de åtgärder, som avsåge beredande av ökat utrymme för konungafamiliens gravar, bland annat, i huvudsak följande.

Dylika åtgärder hade föreslagits, emedan det visat sig, att ett synnerligen begränsat utrymme återstode i det Bernadotteska korets gravkammare, i vilken hittills rum beretts för stoftet av alla medlemmar av det regerande konungahuset med undantag av konung Karl XIV Johans och konung Oscar II:s, vilka vila i sarkofager i gravkorets övre del. Överintendentsämbetet och

även riksantikvarien hade vid denna frågas behandling utgått från den förutsättningen, att även framdeles samtliga medlemmar av den kungl. familjen skulle finna vilorum i Riddarholmskyrkan. Föredragande departementschefen förklarade vidare, att även han funne sig kunna ansluta sig till riksmarskalksämbetets här ovan omförmälda uppfattning, sedan det genom verkställda undersökningar visat sig olämpligt att söka utföra en krypta under kyrkans högkor, vilket annars synts departementschefen innebära en lycklig lösning. Under nyssnämnda förutsättning fann departementschefen, i likhet med riksantikvarien och riksmarskalksämbetet, det föreslagna nya gravkoret vid Riddarholmskyrkan för det dåvarande vara obehövt. Beträffande frågan om uppförande av ett mausoleum vid något av de kungl. lustslotten för det kungl. husets icke regerande medlemmar, ansåg sig departementschefen framdeles få tillfälle närmare yttra sig i annat sammanhang.

Då det torde åligga riksmarskalksämbetet att vidtaga erforderliga åtgärder för sistberörda frågas återupptagande till behandling och eventuella lösning, tillåter sig riksmarskalksämbetet att härmed hos Eders Kungl. Maj:t göra följande underdåniga framställning.

Den uti det ovananförlorda omförmälda önskan, att utom huvudstaden finna ett lämpligt område för anordnande av en tilltalande och tillräckligt rymlig begravningsplats för medlemmar av konungahuset, har föranlett att förberedande undersökningar i detta syfte verkstälts. Man har därvid utgått från att en sådan plats borde förläggas i närheten av något av de kungl. slotten, möjligen i någon avskild del av till sådant slott hörande park, och har det visat sig, att ett ur flera synpunkter lämpligt och tilltalande område står att finna i den under Haga slott och kungsgård lydande lägenheten Carlsborg. Denna lägenhet, med en areal av 1 hektar 98 ar 85 kvadratmeter, utgöres av en från Haga slottspark genom en kanal avskild, i Norra Brunnsviken utskjutande udde eller holme, till vilken tillträde vinnes över en nyligen anlagd stenbro.

Å denna udde torde kunna beredas en stilla och vacker plats för familjegravar och enligt verkställda förberedande beräkningar erbjuder densamma ett för ifrågavarande ändamål fullt tillräckligt utrymme; riksmarskalksämbetet har därjämte blivit satt i tillfälle meddela, att detta förslag vunnit gillande av samtliga medlemmar av Eders Majestäts familj.

Beträffande själva frågan om ett eventuellt upplåtande för nu ifrågavarande ändamål av ovan omförmälda lägenhet under Haga kungsgård, får riksmarskalksämbetet i underdånighet anföra följande.

Då det enligt förut verkställda utredningar synes uteslutet, att gravplatser kunna beredas samtliga medlemmar av konungahuset i det med anslag av statsmedel på sin tid uppförda Bernadotteska gravkoret i Riddarholmskyrkan, synes det riksmarskalksämbetet att den enklaste och mest värdiga lösningen av detta spörsmål vore att finna däri, att statsmakterna uppläte och ställde till förfogande ett för ändamålet lämpligt ordnat område, inom vilket de olika medlemmarna av Sveriges konungahus kunde var för sig — jämlikt av dem, såsom riksmarskalksämbetet är i tillfälle meddela, uttalade önsknin- gar — vidtaga och bekosta de särskilda anordningar varje familjemedlem funne lämpliga och erforderliga för beredande av tilltänkta gravplatser resp.

familjegravar, för vilkas framtida vård och underhåll de olika ättegrenarna självfallet komme att svara.

Riksmarskalksämberet har, under förutsättning att en upplåtelse av ifrågavarande område under Haga kungsgård för omförmälda ändamål kommer till stånd, tagit i övervägande huru med själva områdets framtida skötsel och vård torde böra förfaras. Därvid har ämberet ansett sig böra taga särskild hänsyn till att ståthållarämberet på Haga slott, då slottskassans tillgångar redan nu äro strängt anlitade i och för underhåll och vård av Haga slott och därtill hörande byggnader m. m., icke torde vara i tillfälle att bestrida de ökade kostnader för detta områdes vård och underhåll, som möjligen kunna bliva en följd av upplåtelsen; hittills har det nämligen ålegat arrendatorn av lägenheten Carlsborg, som enligt upprättat arrendekontrakt till Haga slottskassa erlägger ett årligt arrendebelopp av 700 kronor, att utan särskild kostnad för kungsgården omhänderhava vårderna av lägenheten i övrigt. Där emot har det synts riksmarskalksämberet, att Djurgårdsförvaltningen, som omhänderhar skötseln och vårderna av vissa Djurgårdens, från ifrågavarande lägenhet icke avlägset belägna områden, skulle äga lämpliga förutsättningar och även tillräckliga medel att på ett tillfredsställande och fullt sakkunnigt sätt ordna och för framtiden i samband med den till Eders Majestäts disposition ställda Djurgårdens övriga områden förvalta ett för medlemmar av konungahuset avsett begravningsomsåde.

Därest frågan om den framtida vårderna av området kommer att på så sätt lösas, torde, enligt riksmarskalksämberets förmenande, i samband därmed nådigt medgivande böra lämnas Djurgårdsförvaltningen att till Haga slottskassa tillsvidare årligen inbetala ett belopp av 700 kronor, motsvarande den arrendekomst nämnda slottskassa för närvarande uppbär från lägenheten Carlsborg.

Då det, såsom här ovan blivit antytt, lär vara de nu levande, icke regerande medlemmarnas av konungahuset avsikt att själva bestrida alla omkostnader för respektive blivande gravplatsers fullständiga anordnande och framtida underhåll, skulle Djurgårdsförvaltningen — därest densamma komme att omhändertaga ifrågavarande område — i övrigt icke drabbas av andra utgifter för området, vilket med bibehållande av sin idylliska natur torde böra givas karaktären av välvärdad park, än för verkställande av erforderlig planering efter de å lägenheten nu befintliga, den nuvarande innehavaren av besittningsrätten, tillhöriga byggnaderna, då dessa i sinom tid blivit bortförda, varjämte å lägenheten befintliga vägar torde behöva i viss mån utvidgas och utsträckas för att göra de olika delarna av lägenheten tillgängliga för det avsedda ändamålet. Kostnaderna härför böra för Djurgårdsförvaltningen, med dess tillgång på vana arbetskrafter och övriga resurser, icke komma att stiga till avsevärda belopp och böra i varje fall genom att behöfliga arbeten successivt upptagas i de årliga statförslagen, lämpligen kunna fördelas på ett flertal år.

Beträffande Djurgårdskassans ekonomiska ställning och dess möjligheter att för framtiden bära här ovan antydda, relativt obetydliga merkostnader, tillåter sig riksmarskalksämberet i underdånighet hänvisa till vafl i sådant

hänseende blivit av ämbetet anført uti särskild, i annat sammanhang denna dag avlåten underdånig skrivelse rörande användande under 1921 av visst belopp av Djurgårdskassans överskottsmedel.

Under åberopande av vad sålunda blivit anført, får riksmarskalksämberet i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nåder föreslå riksdagen medgiva,

att den under Haga kungsgård lydande lägenheten Carlsborg må i befintligt skick och med dess nuvarande areal av 1 hektar 98 ar 85 kvadratmeter från Haga kungsgård avskiljas, att för all framtid användas såsom begravningsplats för de icke regerande medlemmarna av Sveriges nuvarande konungahus;

att nämnda lägenhet Carlsborg må ställas under Djurgårdsförvaltningens skötsel och vård och förvaltas i likhet med övriga, under nämnda förvaltning förut stående områden, samt

att av Djurgårdskassans överskottsmedel må tillsvidare årligen till Haga slottskassa utbetalas ett belopp av sjuhundra kronor, såsom ersättning för mistad arrendeinkomst från lägenheten Carlsborg.»

Departementschefen.

Ehuru — på grund av den knappa tid, som stått till buds för ärendets handläggning — tillfälle icke kunnat lämnas vare sig Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien eller riksantikvarien att avgiva yttranden i ärendet, anser jag mig dock med hänsyn till en önskvärd skyndsam behandling redan nu böra underställa förevarande fråga Kungl. Maj:ts prövning. Det nu förevarande förslaget till ordnande av övre Bernadotteska gravkoret i Riddarholmskyrkan finner jag mig böra med stöd av vad byggnadsstyrelsen och riksmarskalksämberet i ärendet anført förorda.

Av det vid 1913 års riksdag beviljade anslaget å 362,500 kronor till utförande av vissa reparationsarbeten i Riddarholmskyrkan beräknades såsom ovan nämnts ett belopp av 25,000 kronor för ordnande av Bernadotteska gravkoret. Utförande av de då avsedda anordningarna skulle enligt byggnadsstyrelsens utredning med nuvarande priser draga en kostnad av 90,000 kronor eller lika mycket som kostnaden för utförandet av det av mig nu förordade förslaget. Det nu äskade ytterligare anslaget är således endast föranlett av den sedan år 1913 inträdda prisstegringen å arbetskostnader och materialier. Att arbetena med ordnandet av gravkoret icke ännu påbörjats, ehuru anslag för ändamålet anväts redan vid 1913 års riksdag, har, såsom av det ovan anförda torde framgå berott på att en fullt tillfredsställande lösning av frågan huru gravkoret borde omändras ej förrän nu framlagts. Vid sådant förhållande och då i händelse av ytterligare uppskov med arbetenas utförande kostnaderna för desamma kunna befaras stiga än ytterligare i höjden, får jag

tillstyrka arbetenas snara påbörjande i enlighet med det nu framlagda förslaget; och anser jag förty, att de för ändamålet erforderliga ytterligare medlen böra anvisas å tilläggsstaten för innevarande år.

Vad härefter angår riksmarskalksämhetets förslag angående beredande av begravningsplatser för de icke regerande medlemmarna av konungahuset, så innebär ju det av mig nu förordade förslaget angående ordnande av Bernadotteska gravkoret i Riddarholmskyrkan, att plats därstädes skulle beredas allenast för stoftet av regerande konungar och deras gemåler, varför såsom ju också framhållits av dåvarande chefen för finansdepartementet i det vid 1913 års proposition i ämnet fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden, begravningsplats annorstädes borde beredas konungahusets icke regerande medlemmar. Riksmarskalksämhetets i sådant hänseende nu framställda förslag innebär enligt mitt förmenande en tillfredsställande lösning; och då härtill kommer, att statsverket därigenom skulle komma att besparas de avsevärda kostnader, vilka otvivelaktigt skulle bliva förbundna med beredande av gravplatser i Ridderholmskyrkan för jämväl icke regerande medlemmar av konungahuset, får jag tillstyrka bifall även till detta förslag. Mot förslagens detaljer har jag icke annat att erinra än att det synes mig lämpligt, att tidpunkten för lägenheten Carlsborgs ställande under Djurgårdsförvaltningens skötsel och vård tillika i förevarande sammanhang varder bestämd; och får jag i sådant hänseende föreslå, att berörda tidpunkt bestämmes till den 1 juli 1920.

På grund av vad jag sålunda anført får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att till bestridande av merkostnad för ordnande av övre Bernadotteska gravkoret i Riddarholmskyrkan å *tilläggsstat* för år 1920 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å kronor 65,000 att — efter hörande av ej mindre vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien än även riksantikvariern — av Kungl. Maj:t för ändamålet disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med av mig ovan förordat förslag,

dels ock att den under Haga kungsgård lydande lägenheten Carlsborg må i befintligt skick från kungsgården avskiljas att för all framtid användas såsom begravningsplats för de icke regerande medlemmarna av Sveriges nuvarande konungahus ävensom att nämnda lägenhet Carlsborg må från och med den 1 juli 1920 ställas under Djurgårdsförvaltningens skötsel och vård och förvaltas i likhet med övriga under nämnda förvaltning förut stående områden samt att av Djurgårdskassans överskottsmedel må tillsvidare årligen från och med år 1921 till Haga slottskassa utbe-

talas ett belopp av 700 kronor såsom ersättning för mistad arrendeinkomst från lägenheten Carlsborg.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Vid protokollet:

Nils Hellenius.